

Дні слов'янської писемності

Віталій Русанівський

ВИТОКИ УКРАЇНСЬКОГО СЛОВ'ЯНОЗНАВСТВА

Початки українського слов'янознавства - у 20-30-х роках ХІХ ст. На відміну від слов'янофільства, яке фактично було русифіковане, українське слов'янознавство ґрунтувалося на вивченні слов'янських мов і культур як самобутніх і самостійних відгалужень на єдиному дереві слов'янства. У Східній Україні першими слов'янознавцями були вчені-історики й етнографи, більшість яких згодом утворили Кирило-Мефодіївське братство (В. Білозерський, М. Гулак, М. Костомаров та ін.). У Західній Україні підвалини слов'янознавства заклала «руська трійця» - М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький. І тих і других слов'янознавців живило одне джерело - західно-і південнослов'янська славістика, що здобула визнання в працях П.-Й. Шафарика, Й. Ганки, Я. Коллара, Ф. Палацького, В. Караджича, Й. Юнгмана, Ф.-Л. Челаковського та ін. Саме під впливом цих учених поряд з російським слов'янофільством (усі слов'яни повинні злитися в єдиному російському морі) розвивається справді наукове слов'янознавство (О. Бодянський, І. Срезневський), а східно-й західноукраїнські наукові студії створюють спільну всеукраїнську славистику.

Відзначення дня слов'янської писемності збігалось цього року з 200-річчям від дня народження одного з видатних зачинателів наукової славістики - Павла-Йосипа Шафарика. Цей учений підтримував тісні на-

укові контакти з О. Бодянським, який переклав російською мовою його працю «Слов'янські старожитності» й сприяв створенню нової - «Слов'янський народопис». Саме О. Бодянський давав чеському вченому український матеріал. Допомогали й інші дослідники з України - М. Максимович, М. Шашкевич, Я. Головацький, а особливо І. Вагилевич. Останній, зокрема, дав відомості про східнослов'янські діалекти та про межі між східнослов'янськими мовами. Серед зразків народних пісень, уміщених у додатку до «Слов'янської етнографії», П.-Й. Шафарик навів і українські записи, здійснені в Наддніпрянщині О. Бодянським та М. Максимовичем, а в Галичині - І. Вагилевичем. Так уже сталося, що чеський і словацький дослідник поєднав в одній книжці вчених зі Східної та Західної України. Одним з наслідків цього стало те, що в 60-70-ті роки ХІХ ст. українські славісти хіба що за походженням поділялися на східних і західних. О. Потебня, І. Франко, К. Михальчук, О. Огоновський, П. Житецький, С. Смаль-Стоцький, М. Драгоманов, М. Грушевський були вже спільноукраїнськими славістами. Отже, від Шафарика починається єдина українська славістика, яка існує й сьогодні. Це, звісно, не означає, що кожен університет, кожна славістична кафедра повинні мати єдині наукові заміри й єдину тематику. Багатство славістики виявляється в різноманітності її ідей та концепцій. Їх має гуртувати тільки подальша розбудова.

Вікторія Захаржевська

УКРАЇНА І СЛОВ'ЯНСЬКИЙ СВІТ

Духовні, моральні та культурні цінності нагромаджуються і збагачуються протягом віків. Історична місія слов'янських просвітителів Кирила й Мефодія полягає в тому, що, проповідуючи християнство слов'янською мовою в 60-80-ті роки ІХ ст. у слов'янських країнах, вони не лише подарували

світові слов'янську абетку та переклали з грецької на слов'янську найважливіші християнські книги, а й виховали плеяду учнів, своїх послідовників.

Щорічне святкування Днів слов'янської писемності й культури - це ще одна нагода наблизитися до нашої історії, можливість визначити наші духовні орієнтири. «Нині, коли склались умови для повного національного відродження, - зазначав Олесь Гончар, - ... станьмо, нарешті, самими собою! Повернімо собі й дітям